

MEĐUNARODNI KOLOKVIJ ODJELA ZA KULTURU VIJEĆA EUROPE “ZAŠTITA POVIJESNIH KOMPLEKSA I NJIHOVE POKRETNE BAŠTINE”

San Lorenzo de El Escorial - Madrid,
Španjolska

25.-29. listopada 1993. godine

Ranka Saračević-Würth

*Zavod za zaštitu spomenika kulture Ministarstva kulture i prosvjete
Zagreb*

Kolokvij o temi “Zaštita povijesnih kompleksa i njihove pokretne baštine”, u organizaciji Odjela za kulturu Vijeća Europe, održavao se od 25. do 29. listopada 1993. u Madridu, pod pokroviteljstvom španjolske kraljice Sofije. Skupu je prisustvovalo cca 150 stručnjaka iz 34 europske zemlje, Hrvatsku su predstavljali Mario Braun, profesor, direktor Zavoda za restauriranje umjetnina, i Ranka Saračević-Würth, profesorica, konzervatorica Zavoda za zaštitu spomenika kulture Ministarstva kulture i prosvjete.

Program kolokvija započeo je svečanim primanjem kod kraljice u Kraljevskoj palači u Madridu te obilaskom depoa i restauratorskih radionica koji se nalaze u sastavu palače. Depoi su uređeni na najsvremeniji način, u njima se održava odgovarajuća mikroklima, a osigurani su protupožarnim i protuprovalnim alarmnim uređajima. Redovni rad kolokvija trajao je od 9 do 21 sat i sastojao se od organiziranih posjeta cjelovitim povijesnim cjelinama, dvorcima i palačama te prisustvovanja izlaganjima sudionika.

Posjetili smo Real Monastero di San Lorenzo de El Escorial, spomenutu Kraljevsku palaču u Madridu, Casitu del Principe (kuća Karla IV i njegove žene Marije Luise), i Casitu del Infante (kuću mladog Don Gabriela brata Karla IV), koje je projektirao arhitekt Juan de Villanueva potkraj 17. i početkom 18. stoljeća, kraljevski grad i palaču Riofrio u čijem se dijelu danas nalazi zanimljiv lovački muzej i Palacio Real de la Granja de San Ildefonso (palaču sagradio Enrique IV. u 15. stoljeću).

U svim posjećenim lokalitetima uz uniformirane čuvere i vodiče postoje specijalizirane čuvarske službe. Bio je organiziran i posjet najstarijoj, restauriranoj tvornici stakla u La Granji, u kojoj će 1995. biti otvorena internacionalna škola i studij za obradu stakla.

Referati o zaštiti povijesnih ambijenata - od urbanističkih cjelina do pokretnih spomenika, zatim o problemu restitucije i ilegalne trgovine umjetninama, izlagali su stručnjaci unaprijed uključeni u program. Stoga nije bilo mogućnosti da gospodin Braun i ja izložimo naše pripremljene referate, ali smo podijelili sve umnožene materijale i publikacije o stanju spomenika kulture u Republici Hrvatskoj koji su ugroženi ratom.

Na kraju kolokvija svi sudionici zaključili su sljedeće:

1. Jednodušni u ocjeni da je zaštita i konzervacija pokretnih kulturnih dobara jedna od najočitijih praznina u politici i praksi u Europi glede

zaštite spomeničke baštine te pozdravljaju ovu inicijativu Vijeća Europe.

2. Potvrđuju važnost definiranja, na planu Velike Europe, glavnih pravaca i principa zaštite ovih dobara, bilo za dobra koja se čuvaju u javnim kolekcijama, bilo za dobra koja pripadaju Crkvi ili privatnim osobama.

3. Zahtijevaju da ova zaštita u skladu sa člankom 1. Konvencije za očuvanje arhitektonske baštine Europe (Konvencija iz Granade), postane dio novog poimanja cjeline, koju će pokretna kulturna dobra uključena na povijesnoj, funkcionalnoj i umjetničkoj osnovi u određenu arhitektonsku cjelinu formirati zajedno s njom.

4. Konstatiraju da učinkovita legislativa mora biti utemeljena na prihvaćenoj doktrini i da su problemi koje postavlja konzervacija i restauracija spomenika kulture i cjeline, pokretne i nepokretne baštine, djelomično teoretskog i metodološkoga karaktera.

Predlažu Vijeću Europe da stavi na dnevni red odgovarajućeg instrumenta na europskoj razini koji će omogućiti konzervaciju i restauraciju arhitektonskih spomenika i urbanih i ruralnih cjelina koje one čine, a isto tako i pokretnih spomenika kao sastavnog dijela tih cjelina.

5. Napominju da se zadaća zaštite podudara s interesima države, na različitim razinama javne administracije, te interesima Crkve i pojedinaca, bilo da je riječ o vlasnicima ili titularima tih dobara, udruženjima ili nevladinim organizacijama koje su se pokazale višestruko korisne, kao što je slučaj s britanskim trustovima.

6. Apeliraju da Vijeće Europe, u okviru ove aktivnosti, potakne razradu pravilnika koji bi, polazeći od najkvalitetnijih, europskih zakonskih rješenja, definirao principe koji će omogućiti zaštitu kulturnih dobara i privatnih kolekcija koje pripadaju pojedincima. Vrlo često su to kolekcije čija je vrijednost upravo u cjelini koju sačinjavaju i jedinstvu koje čine s mjestom na kojem se već stoljećima nalaze, ne ulazeći u vrijednost koju bi postigli na tržištu, kada bi se prodavali odvojeno.

7. Podsjećaju da država ne bi trebala samo izradivati zakone nego i stvarati nužne uvjete za zaštitu ovih dobara utvrđujući odgovarajuće mehanizme, kako na općem planu - katalogi inventara, pedagoški programi i senzibilizacija javnosti, formiranje kadrova za upravljanje i bavljenje zvanjima vezanim uz konzervaciju/restauraciju baštine, poduzimanje mjera protiv krađa i protiv vandalizma itd. - tako i na planu promocije i stimuliranja inicijative.

8. Inzistiraju na potrebi globalnog pristupa promociji i konzervaciji dobara putem odgovarajućih pravnih, administrativnih i poreznih mjera. Inteligentna porezna politika, a takvih primjera već ima u Europi, poticala bi privatne intervencije i inicijative u zaštiti i konzervaciji pokretnih dobara, a imala bi i povratne pozitivne efekte na kulturnom, socijalnom i ekonomskom planu te, kao što je iskustvo pokazalo, na planu regionalnog i lokalnog razvoja.

9. Iskazuju zabrinutost glede nezakonitog prometa kulturnim dobrima, kako na planu Europe, zajedničke i bez granica, tako i na planu Velike Europe, posebno pak u zemljama središnje i istočne Europe. Inzistiraju na potrebi jačanja međunarodne suradnje u ovom području.

10. Pozdravljaju razradu instrumenata za razmjenu informacija, koju je iniciralo Vijeće Europe, u suradnji s ostalim međunarodnim institucijama

u vezi s ilegalnom trgovinom umjetninama, u skladu s Rezolucijom br. 3 Europske konferencije ministara, odgovornih za zaštitu kulturne baštine koja je održana na Malti u siječnju 1992. godine. Pouzdaju se u rezultate međuvladinog sastanka koji će, u studenome 1993. godine u Pragu, prvi put okupiti predstavnike vlada svih zemalja članica Europske konvencije o kulturi, kako bi raspravile situaciju s kulturnom baštinom u zemljama središnje i istočne Europe.

*Palača Riofrio, u jednom dijelu ove palače danas je smješten lovački muzej
Snimila: Ranka Saračević-Würth, 1993.*

11. Nadaju se da će projekt koji upravo razrađuje grupa stručnjaka na području zaštite pokretne baštine, koju je okupilo Vijeće Europe i kojoj je ovaj kolokvij omogućio da razvije neke ideje i principe, dati određene rezultate. Ako je značajka 19. st. zaštita spomenika - posebno sakralnih, kao što su katedrale, i vojnih, kao što su tvrđave - a 20. st. zaštita civilnih spomenika i cjelina, kao i kulturnih krajolika, kraj 20. st. traži zaštitu pokretnih dobara bilo sakralnih, bilo civilnih.

Cjelovit program kolokvija i navedeni zaključci koristan su primjer da se prilikom uređenja, obnove ili revitalizacije povijesnih građevina, ambijentata u nas, sustavno pokuša rekonstruirati prvotno stanje. Također mislim da je potrebno da stručnjaci iz Hrvatske i ubuduće budu prisutni na organiziranim skupovima ove vrste, među ostalim i radi uspostavljanja i održavanja međunarodnih kontakata.

Primljeno: 10. 6. 1994.

SUMMARY

International Colloquium Organized by Council of Europe "Protection of Historic Complexes and their Movable Heritage"

by Ranka Saračević-Würth

The Department of Culture of the Council of Europe organized a colloquium on the theme "Protection of Historic Complexes and their Movable Heritage" in Madrid from 25 to 29 September 1993.

Croatia was represented by Professor Mario Braun, director of the Institute for the Restoration of Works of Art and Professor Ranka Würth-Saračević, conservator of the Institute for the Protection of Cultural Monuments.

The author gives a brief review of the conclusions supported by all participants in the meeting.

*San Lorenzo de El Escorial, Casita del Infante (kuća mladog Don Gabriela brata Karla IV),
prostorija na prvom katu
Snimila: Ranka Saračević-Würth, 1993.*